

Opatření ředitele
Středoevropského technologického institutu Masarykovy univerzity
č. 4/2020

Politika nakládání s výzkumnými daty

(Platí od 1. 1. 2021)

Podle čl. 7, odst. (4) písm. g) Organizačního řádu Středoevropského technologického institutu Masarykovy univerzity (dále jen „Organizační řád“) vydávám toto opatření:

Článek 1

Cíle Politiky nakládání s výzkumnými daty

- (1) Cílem této Politiky nakládání s výzkumnými daty je seznámit výzkumníky z CEITEC MU se základními definicemi, pravidly, odpovědnostmi a podmínkami vlastnictví a správy dat.
- (2) Toto opatření je v souladu s příslušnými právními předpisy a směrnicí MU č. 6/2013 - Výzkumná data.

Článek 2

Rozsah použití

- (1) Tato Politika platí pro všechny výzkumné činnosti prováděné zaměstnanci a studenty CEITEC MU, u nichž se očekává, že povedou k publikovaným/patentovaným výsledkům.
- (2) Tyto Zásady platí také pro všechna data, která jsou výsledkem používání sdílených laboratoří CEITEC MU interními (MU), externími akademickými, komerčními nebo jinými uživateli.

Článek 3

Základní definice

- (1) **„Výzkumná data“** zahrnují nezpracovaná (raw) data, analyzovaná data nebo metadata, která jsou shromažďována nebo vytvářena v průběhu vědecko-výzkumných činností. Tato data se používají pro evidenci v procesu výzkumu, nebo jsou podle potřeby běžně přijímána ve výzkumné komunitě k ověření výsledků výzkumu a to v digitálním, strojově čitelném nebo papírovém formátu.
- (2) **„Dynamická data“** představují Výzkumná data v digitální podobě, která podléhají častým změnám a aktualizacím prováděným členy výzkumného týmu v reálném čase.
- (3) **„Metadata“** jsou podpůrná data popisující kontext výzkumu, název, autory a členy výzkumného týmu, datum publikace, experimentální podmínky a všechny ostatní aspekty, které mohou podporovat lepší pochopení a možnost opakovaného použití dat.

- (4) **„Repozitářem“** se rozumí infrastruktura pro ukládání dat (obecná nebo specifická pro jednotlivé obory), která je k dispozici výzkumníkům pro ukládání Výzkumných dat.
- (5) **„Strojově čitelným formátem“** se rozumí formát souboru strukturovaný tak, aby softwarové aplikace mohly snadno identifikovat, rozpoznat a extrahovat konkrétní data, včetně jednotlivých faktických údajů, a jejich vnitřní struktury.
- (6) **„Správa dat sdílených laboratoří“** soubor konkrétních pravidel příslušné sdílené laboratoře, která jsou veřejně dostupná na webových stránkách CEITEC MU a zahrnují informace o dostupnosti, ukládání, zabezpečení, zničení starých dat a nakládání s citlivými údaji, pokud je toto relevantní. Správa dat sdílených laboratoří musí být v souladu s tímto opatřením. Vzor Správy dat sdílených laboratoří (Core Facility Data Management) je připojen jako příloha 1 tohoto opatření. Správa dat sdílených laboratoří musí být před zveřejněním schválena IT komisí CEITEC MU.

Článek 4

Odpovědnosti

(1) Vysokoškolský institut CEITEC MU:

- a) je odpovědný za zajištění toho, aby výzkumníci měli pro svá Výzkumná data k dispozici infrastrukturu, která umožňuje jejich dlouhodobé ukládání a dlouhodobou dostupnost Dynamických dat a pravidelné zálohování všech dat po dobu nejméně 10 let; v případě rozsáhlých Výzkumných dat (> 50 TB / na výzkumný projekt) je třeba předem projednat maximální dostupnou úložnou kapacitu s IT komisí CEITEC MU;
- b) je odpovědný za dostupnost infrastruktury, která umožňuje archivaci publikovaných dat po dobu nejméně 5 let v souladu s odst. (2) písm. c);
- c) je odpovědný za zajištění úložných kapacit pro Výzkumná data, v rozsahu nejméně 10 TB / na výzkumnou skupinu / sdílenou laboratoř, prostřednictvím infrastruktury Ústavu výpočetní techniky MU (ÚVT MU); v případě potřeby je nutné požádat ústav o další úložiště prostřednictvím IT komise CEITEC MU;
- d) je oprávněn požádat vedoucího výzkumné skupiny o vymazání dat v souladu s čl. 6 odst. (5) nebo starých publikovaných dat po archivační době definované v odst. (1) písm. b);
- e) je povinen zajistit poskytnutí pokynů a poradenství v otázkách týkajících se řádné správy dat, jako je ochrana údajů, integrita výzkumu a práva duševního vlastnictví.

(2) Vedoucí výzkumné skupiny:

- a) odpovídá za řádnou správu a shromažďování Výzkumných dat v souladu se všemi etickými, právními, smluvními a projektovými požadavky; a také s interními metodikami, směrnici, zásadami a strategiemi MU a CEITEC MU;
- b) by měl/a jasně stanovit a dodržovat odpovědnosti za správu Výzkumných dat v rámci své výzkumné skupiny, aby zajistil/a, že v průběhu výzkumu budou všichni členové skupiny správně praktikovat správu dat; stanovit jasnou strategii pro vlastnictví a správu dat v případě projektové spolupráce;
- c) je odpovědný/á za uchování původních dat ke všem publikacím, jejichž autorem nebo spoluautorem je on/ona sám/sama nebo člen/ka jeho/její výzkumné skupiny, po dobu nejméně 5 let od data zveřejnění nebo za zpřístupnění dat prostřednictvím Repozitáře;
- d) odpovídá za pravidelné čištění a mazání nadbytečných nebo nepotřebných Výzkumných dat;

- e) odpovídá za to, aby byla Výzkumná data co nejpřístupnější po jednom roce od jejich zveřejnění, pokud toto není v přímém rozporu s podmínkami, za kterých byla data získána (např. smlouva s třetí stranou, podmínky grantového projektu) nebo s potenciální komercializací výsledku, což je třeba dořešit prostřednictvím Centra pro transfer technologií MU;
- f) pokud je to možné, zahrne do návrhů grantů na výzkum i odpovídající náklady na ukládání a správu dat.

(3) Vedoucí sdílené laboratoře:

- a) vydá dokument "Správa dat sdílené laboratoře" v souladu s čl. 3 odst. (6) nejpozději do jednoho roku od data účinnosti tohoto opatření;
- b) by měl/a jasně stanovit a dodržovat odpovědnosti za správu dat sdílené laboratoře v rámci dané sdílené laboratoře, tak aby zajistil/a, že všichni členové sdílené laboratoře budou data spravovat řádně;
- c) zaručí uchovávání shromážděných dat a jejich přístupnost po dobu nejméně 30 dnů po měření nebo do doby, než si daná data převezme uživatel sdílené laboratoře, podle toho, co nastane dříve; každá sdílená laboratoř může omezit objem uložených dat. Toto bude uvedeno v rámci konkrétní "Správy dat sdílené laboratoře";
- d) zaručí přenos shromážděných dat prostřednictvím zabezpečené sítě nebo nahrání do externího úložiště dodaného uživatelem sdílené laboratoře;
- e) nebude nárokovat žádné duševní vlastnictví na datech shromážděných v rámci standardní služby; vedoucí sdílené laboratoře může nárokovat duševní vlastnictví pouze u dat získaných v rámci projektů spolupráce, jak je uvedeno v čl. 5 odst. (3);
- f) pokud je to možné, zahrne do grantových návrhů na modernizaci výzkumné infrastruktury i odpovídající náklady na ukládání a správu dat.

(4) Uživatel sdílené laboratoře je povinen:

- a) dodržovat pravidla stanovená v dokumentu "Správa dat sdílené laboratoře";
- b) zmínit sdílenou laboratoř ve všech publikovaných výsledcích vytvořených na základě dat získaných ve sdílené laboratoři.

(5) Každý výzkumník CEITEC MU odpovídá za to, že sběr dat probíhá pouze v rámci etických standardů a všech zákonných pravidel (např. GDPR), v souladu s příslušnými právními předpisy a interními předpisy MU.

(6) V případě ukončení pracovního poměru na CEITEC MU je výzkumník povinen předat veškerá Výzkumná data svému vedoucímu pracoviště. Výzkumník není oprávněn používat a dále nakládat s Výzkumnými daty a požívat si kopie Výzkumných dat, která vytvořil během pracovního poměru, pokud vedoucí pracoviště písemně nestanoví jinak. V případě porušení výše uvedené povinnosti odpovídá zaměstnanec za škodu nebo jakoukoli jinou vzniklou újmu.

(7) V případě zániku výzkumné skupiny bude proveden interní audit Výzkumných dat s cílem identifikovat a indexovat všechna Výzkumná data a definovat období, po které by data měla být zálohována a uložena. Audit Výzkumných dat potvrzuje zástupce ředitele pro vědu. V případě, že si vedoucí skupiny nebo další výzkumníci ze zaniklé výzkumné skupiny chtějí pořídit kopii Výzkumných dat vytvořených v rámci této výzkumné skupiny, je třeba uzavřít písemnou dohodu mezi vedoucím skupiny a Masarykovou univerzitou.

Článek 5

Vlastnictví Výzkumných dat

- (1) Veškerá Výzkumná data vytvořená zaměstnanci Vysokoškolského ústavu CEITEC MU patří Masarykově univerzitě. V případě projektů spolupráce, grantových projektů nebo smluvního výzkumu mají přednost práva duševního vlastnictví stanovená písemnou dohodou stran nebo podmínkami projektu.
- (2) V případě interního uživatele se Výzkumná data vyprodukovaná sdílenou laboratoří řídí odst. (1).
- (3) Pokud CEITEC MU poskytuje službu externímu uživateli na základě objednávky/smlouvy v rámci smluvního výzkumu, tak takto získaná Výzkumná data patří externímu uživateli, pokud není ve smlouvě nebo projektových požadavcích stanoveno jinak, a CEITEC MU je může použít pouze pro vědecký výzkum bez komerčního prospěchu. V opačném případě, pokud by mělo být dosaženo komerčního prospěchu, musí být uzavřena dohoda mezi externím uživatelem a MU.
- (4) V případě, že CEITEC MU spolupracuje s externím uživatelem na výzkumném projektu v rámci společného výzkumu, musí být podmínky pro nakládání s Výzkumnými daty stanoveny ve smlouvě o spolupráci.

Článek 6

Správa a ukládání Výzkumných dat

- (1) Všechna Výzkumná data musí být bezpečně uložena, nejlépe v digitálním a strojově čitelném formátu, výjimečně v papírové podobě.
- (2) K ukládání Dynamických dat by mělo být primárně používáno centrální síťové úložiště MU, které zajišťuje ÚVT MU nebo datové úložiště v majetku CEITEC MU. Tato datová úložiště jsou pravidelně zálohována do jiných lokalit národní e-infrastruktury, tak aby riziko trvalé ztráty dat bylo co nejmenší. Možnosti místního úložiště jsou popsány zde: <https://it.muni.cz/kategorie/datova-uloziste>.
- (3) Všechna publikovaná Výzkumná data (pokud možno s odpovídajícími Metadaty) by měla být archivována po dobu nejméně 5 let po datu publikování nebo zpřístupněna prostřednictvím Repozitáře, pokud právní nebo projektové požadavky nestanoví jinak. Citlivá data by měla být zakódována nebo oddělena a přístup k nim by měl být omezen podle platných právních předpisů. Preferovaná forma dlouhodobého úložiště jsou oborově specifické Repozitáře.
- (4) Všechna již publikovaná Výzkumná data by měla být tak otevřená, jak je to jen možné, a tak uzavřená, jak je to nezbytné do jednoho roku od data publikování, pokud tím nebudou porušeny etické, právní, smluvní nebo projektové požadavky nebo pokud by to nebylo znemožněno příliš vysokými náklady.
- (5) Data, která nebyla publikována a nemají ani do budoucna potenciál v žádném dalším výzkumu, by měla být smazána.
- (6) Správa dat musí být plánovaná a zdokumentovaná. Správa dat musí zajistit, aby Výzkumná data byla bezpečně uložena a chráněna před ztrátou a neoprávněným přístupem.

Článek 7
Závěrečná ustanovení

- (1) Výkladem tohoto opatření je pověřen předseda IT komise.
- (2) Kontrolou dodržování tohoto opatření je pověřen Zástupce ředitele pro vědu.
- (3) Za zajištění plnění povinností stanovených v čl. 4 odst. (1) je odpovědný Zástupce ředitele pro vědu s podporou Provozního oddělení.
- (4) Toto opatření nabývá platnosti dnem podpisu.
- (5) Toto opatření nabývá účinnosti dne 1. 1. 2021.

Přílohy: č.1 - Vzor Správy dat sdílených laboratoří – Core Facility Data Management

V Brně 30. 11. 2020

Jiří Nantl
ředitel ústavu